Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 30-го ПАДОЛИСТА 1920. ЧИСЛО 144. — VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, NOVEMBER 30, 1920. No. 144.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ЗДЕРЖАНЄ ІМІҐРАЦІЇ ДО АМЕРИКИ.

Литви, Естонії й України не принято ще до Ліґи.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ЗДЕРЖАННЄ ІМІҐРАЦІЇ ДО АМЕРИКИ.

ВАШІНҐТОН, 27. падолиста. (Пр. Тел.). — **Урядники Американської Федерації Праці задумують розпочати завзяту боротьбу на найблизшім засіданню Конгресу, щоби переперти закон в справі часового застановлення іміґрації.**

Урядники твердять, що в Злучених Державах вже тепер є 2 міліони людий без роботи, а безробітте ще змагається.

Є вигляди, що Конгрес не буде міг перевести загального іміґраційного закона підчас найблизшого засідання і тому має бути внесений законопроєкт, щоби еміґрацію застановити на один рік, заки зробиться приготовання до нового закона. Закон про видаванне пашпортів кінчиться 4 марта, отже не мож буде здержати небажаних чужинців, коли не буде нового закона.

ПРИБУВ ЧЕСЬКИЙ ПОСОЛ.

Перший повновластний посол Чехословакії до Злучених Держав, Др. Бедріх Степанек, приїхав в суботу до Ню Йорку кораблем з Трієсту. З ним приїхала його сестра Анна, яка має занятися орґанізацією чоловіколюбних діл межи чеськими еміґрантами для несення помочи старому краєви.

Дра Степанека привитали провідники американських Чехів в готелю Вандербілт, почім він виїхав до Вашінґтону для обняття урядовання. по тимчасовім послі Др. Масарикови.

РУССКА АМБАСАДА У ВАШІНҐТОНІ МАЄ ЩЕ ГРОШІ.

ВАШІНҐТОН, 27. падолиста. (Юнів. Сервіс). Російська амбасада дала 300.000 долярів на Американський Червоний Хрест, на поміч біженцям з Криму, яких тепер перевезено до Константинополя. Червоний Хрест розпічне сейчас висилку медицини, одіжи і харчів тамтуди.

ЗЕМЛЕТРУС НА ВЕСТАХ.

ПОРТЛЯНД, ОРЕ. 28. падолиста. — Лаґідний землетрус звідси аж до Спокейн, Ваш. чути було сьогодня рано. В місцевости Гуд Ривер, Оре. був він настільки сильним, що побудив мешканців зі сну. В Спокейн був він зовсім виразний і тривав 10 мінут.

З НАРАД ЛІҐИ НАРОДІВ.

НЕДОПУЩЕНО УКРАЇНИ Й ИНШИХ ДЕРЖАВ ЗА ЧЛЕНІВ ЛІҐИ НАРОДІВ.

(Телеґрафує С. Ф. Бертелі до Н. Й. Амерікен).

ЖЕНЕВА, 26. падолиста. — Литви не допущено до Ліґи Народів завдяки опозиції Франції, яка має свій інтерес в Польщі.

Просьбу Естонії й України відкинено зі страху перед комплікацією, яка може вийти з того, коли — в недалекій будуччині — буде формально признана.

РІШЕНО ПРИНЯТИ АВСТРІЮ.

„Дім Морґана" відніс остаточну побіду, коли члени Комісії Членства переголосували згідно, щоб допустити Австрію до Ліґи Народів.

Було від давна вже звісною тайною, що австрійське правительство єсть піддержуване Морґаном, який стоїть в порозумінню з італійським правительством.

Болгарії не принято через закид Сербії, що вона не платить военного відшкодовання.

МІЖДЕРЖАВНІ ДОГОВОРИ ЗГОЛОШЕНІ В ЛІЗІ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, 27. падолиста. (А. П.). — Швеція зголосила перед Ліґою два договори, заключені нею з Америкою. Один договір, з дня 18. жовтня 1920 р. відноситься до права літературної власности („капірайт"), а другий відноситься до зміни („контенції") в справі консулярній.

Згідно з конституцією Ліґи кожда держава, що належить до Ліґи, має зголосити всі договори, заключені від 10. червня 1920 р., в секретаріяті Ліґи, хочби друга контрагуюча сторона не була членом.

До тепер записано загалом 81 договорів, з того було 15 британських, 11 французьких, 4 шведських, 6 швайцарських, а 15 зголошених иншими державами. Навіть Німеччина зголосила добровільно дві умови зі совєтською Росією, хоч вона не належить до Ліґи.

ПЕРША МІЖНАРОДНА АРМІЯ ЛІҐИ.

ЖЕНЕВА, 27. падолиста. (Н. Й. Таймс). — Перша армія Ліґи Народів дістала сьогодня розказ до походу. Британський відділ піде з Данціґа до Вильни, а французький з Мемель (Клайдепи) до Вильни дня 1. грудня. Инші відділи — всі разом мають числити 1.800 людий — мають прибути пізнійше. Над всіми буде командантом французький полковник Шардіні, який тепер стоїть у Вильні.

МІЖНАРОДНИЙ СУД НЕ БУДЕ ПРИМУСОВИЙ.

Найдивнійшою постановою зі всіх до тепер зроблених в Лізі Народів єсть постанова Третої Комісії, яка обдумувала правила для нового Міжнародного Суду.

Рішено, на здивованнє делеґатів, що Суд не буде мати примусової юрисдикції, лише буде судити тих, хто схоче йому піддатися.

Ся постанова вбиває саму ціль Міжнародного Суду, який мав недопустити до війни, коли спірна справа велась би в Суді.

СЕР ТАВЕР ЗРЕЗИҐНУВАВ З ОПІКИ НАД ДАНЦІҐОМ.

Доносять, що Сер Реджіналд Тавер, британський представник Ліґи Народів в Данціґу, який здержував французьку амуніцію підчас польсько-рускої війни, зрезиґнував. На його місце має Ліґа іменувати свого відпоручника. Кажуть, що не буде ним ні Англієць ні Француз.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ФРАНЦІЯ СПІЗНИЛАСЯ З ПІДПЕРТЄМ ПАВЛЕНКА.

(Телеґрафує Карло Віґанд до Н. Й. Амерікен).

БЕРЛІН, 27. падол. — Слідуюча бездротна телеґрама, підписана французьким премієром і — як кажуть — переловлена в Берліні, означала би, що Франція хотіла би знайти нову підставу до операцій на Україні:

„З Нант дня 21. падол., до ґенерала Павленка, головного команданта української національної армії в Каменці Подільськім.

„Прошу, повідоміть нас про Ваші наміри і потреби, щоб ми могли поробити кроки з французькою національною акцією. Скоро дістану Вашу телеґрафічну відповідь, я потелеґрафую до Вас.

Підписано: „Лейґ".

Після вістий з тутешних телеґрафічних кругів, Павленко переслав відповідь бездротним телеґрафом, що він відмовляється від французької помочі.

ЩО ДУМАЮТЬ В ГАЛИЧИНІ ПРО БОЛЬШЕВИКІВ.

(Вимок з листа п. Романа Рузми з Бруклина, від брата Петра з Янчина, повіта Перемишляни).

Переживали ми хвилі, яких не дасться описати ані оповісти.

Большевики — то нічого доброго. Голосять, що освободжують працюючий нарід, а в дійсности приносять зі собою московську неволю і руїну. Виморили Московщину, зрабували Україну, а в Галичину приходили рабувати, що їм в руки впало. Випасли та забрали зі села богато збіжа не лише двірського, але також і бідних господарів і через тє тепер ще більша дорожня і недостаток. Тепер польські власти кажуть давати богато збіжа, — Янчин мусить дати 250 кірців. Нікому не вільно нічого продати до часу, аж громада збере і доставить призначене збіже до староства.

ПОЛЬЩА РОЗБРОЮЄ АРМІЮ ПЕТЛЮРИ.

ВАРШАВА, 26. падол. — Останними днями розброїли польські урядники більше ніж 10.000 українських жовнірів, які перейшли через польську границю.

КІЛЬКО УКРАЇНЦІВ ПОЛОНИЛИ БОЛЬШЕВИКИ.

КОПЕНГАҐА, 26. падолиста. („Форвертс"). — Большевицький орган „Ізвестія" пише, що царство Петлюри вже скінчене. Большевики полонили 13.000 людий з його армії, розброїли 15.000, а решта з них находиться в інтернованню в місті Стрию в Галичині. Петлюрові жовніри допускалися погромів над рікою Збруч підчас своєї утечі.

Азійська холера у Східній Галичині.

В с. Пишківцях, бучацького пов., стверджено бактеріольоґічно випадки азійської холери. До вчорашнього дня захорувало 17 осіб, померло 11. Епідемія має нагальний перебіг: деякі з недужих вмерли в кілька годин після занедужання. Епідемію заволік большевицький жовнір. Досі поборюванням пошести займаються тільки військові власти. Зі Львова, як подає „Дзєннік людови", мають виїхати на місце бактеріольоґ проф. д-р Ґонсьоровскі і д-р Міколайскі. На вузлових стаціях східно-галицьких заряджено військово-лікарські оглядини подорожних. Комісаріят для поборювання пошестий має отворити холеричний шпиталь в Пишківцях. Вислав туди дезинфекційну колюмну з епідемічним лікарем. Фізикат звертає увагу лікарів львівських, щоби, виїзджаючи на евентуальні підозрілі занедужання і подає до відома, що посередничить в справі безплатного бактеріольоґічного оречення в кождім підозрілім випадку.

З АНҐЛІЇ.

ІРЛЯНДЦІ ВОЮЮТЬ ПІДПАЛОМ.

ЛІВЕРПУЛ, 28. падолиста. (А. П.). — **Пятнайцять товарових маґазинів в Ліверпул і Бутл (передмістю Ліверпула), головно складів бавовни, підпалено вчера вечером. Два з них згоріли цілковито. На місци знайдено бляшанки з ґазоліною і нафтою. На поліції стверджено, що є всілякі признаки, що огонь підложили Шін Фейнери.**

Після вибуху пожару наступила стріляннна. Хтось стріляв на констаблів, але кулі перейшли лише через їх одіж. Зате згинув один цивільний молодець.

Арештовано пятьох людий, яких підозрівають о співучасть в підпалі.

Показується, що до кождого будинку, призначеного на підпал, були відставлені малі гуртки, зложені з двох до шістьох людий. Один з них стояв на сторожі, а другі підпалювали.

Богато пожарів придушено сейчас в початках; це було зовсім очевидне, що вони походять з підпалу, бо знайдено лахманє змочені ґазоліною і нафтою і порожні коновки з ґазоліни на місци підпалу. Найбільший огонь шалів в двох складах бавовни по обох сторонах улиці Джордан. Його не мож було вгасити аж до 7. години рано, коли все згоріло до тла.

Неможливо обчислити цілої шкоди, але певним есть, що вона буде виносити сотки тисяч фунтів стерлінґів.

АРЕШТОВАННЄ ІРЛЯНДСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ.

ДОБЛИН, 26. падолиста. (Н. Й. Таймс). — **Артур Грифит, урядуючий президент Ірляндської Републики і чотири инших визначних провідників Шін Фейнерів, членів ірляндського парляменту попався сьогодня рано в руки британських властий. До тепер нема урядового вияснення, за що їх арештовано, але з достовірних жерел впевняють, що правительство відкрило тісну звязь межи діяльностю ірляндської републиканської армії і діяльностю цего невидимого ірляндського парляменту. Парламент збирав і ухвалював гроші на удержанне ірляндської армії, яка, без сумніву, була дуже чинна в ріжних нападах на британських урядників.**

ПІДПАЛИ В МІСТУ КОРКУ.

КОРК, 28. падолиста. (Н. Й. Таймс). — Міліон долярів шкоди заподіяно через підпали в місті в суботу рано. Сьогодня рано продовжувано діло нищення.

Товариства проти шін фейнерські порозліплювали плякати по місті, в яких грозять відплатою републиканській (шін фейнерській) армії, коли вона не випустить арештованих британських офіцирів.

БУДУЮТЬ БАРИКАДИ В ЛОНДОНІ.

Страхаються чогось незвісного

ЛОНДОН, 27. падолиста. — Вчера вечером розпочато будову муру, високого на 8 стіп, довкруги палати президента міністрів і инших урядових будівель.

Парлямент замкнено сьогодня для публики і мабуть не отворять скоро. Це зроблено після арештовання якогось чоловіка на коритари парляменту, але правительство не хоче оголосити причини його арештовання. Деякі ґазети здогадуються, що причиною тих средств осторожности є конспірація Шін Фейнерів.

ЛОЙД ДЖОРДЖ НЕ ХОЧЕ ЗГОДИ З ІРЛЯНДІЄЮ.

ЛОНДОН, 25. падол. — Коли сьогодня піднесено знова ірляндську справу в палаті послів і наради йшли над політикою примирення з ірляндським народом, премієр Льойд Джордж заявив:

„Я все був того переконання, що не можлива політика переєднання в Ірляндії, як довго не зломано панування терору, бо люди в Ірляндії, які схотіли би запуститися в переговори були би в страху о своє житте і не могли би переспраляти свобідно.

З РОСІЇ.

ФРАНЦІЯ ВИДВИГАЄ КЕРЕНСЬКОГО.

БЕРЛІН, 27. падол. (Н. Й. Амерікен). — Франція, як тутки довідуються, ще не покинула думки звалити совєтське правительство в Росії і замінити його правительством, яке віддало би її довги, затягнені царським правлінням.

Згідно з інформаціями, які передерлися до цего міста, Франція переговорює тепер з Ол. Керенським, диктатором з передбольшевицьких часів в Росії, і буде підпирати його соціял-революційну партію проти совєтського правительства.

Керенський має перенести свою столицю з Праги до ліпше положеної під стратеґічним зглядом Риги.

РУССКІ ГРУПИ ПРОТИВНІ ІНТЕРВЕНЦІЇ ЧУЖИХ ДЕРЖАВ.

Групи білих Росіян, які мають свої осередки у Відні, Празі, Монахові, Берліні в Копенгазі, не приймили — як кажуть — запрошення з Парижа, щоби обговорити плян спільної акції проти Леніна в Росії.

Вибрано нового проводира, який каже, що всі групи сильно противляться проти всяких плянів інтервенції чужих держав, а особливо противні інтервенції Франції. Всі ті пляни не мають на цїли добра Росії, але експльоатацію її для добра чужинців.

Всі ґенерали: Юденіч, Колчак, Денікін і Вранґель мусіли впасти, бо вони представляли чужий інтерес, а не воювали для добра самої Росії. Признанне Вранґеля зі сторони Франції було причиною, що 100.000 салдатів перейшло на сторону большевиків.

ПРОТИЖИДІВСЬКИЙ НАСТРІЙ В РОСІЇ.

Постійно зростає пропасть межи жидівськими і протижидівськими елементами в Росії. Перший раз від часів революції наспіли вісти про сильну неохоту межи жидівськими провідниками до антисемітського населення. Донесення прийшли з Москви через дипльоматичні і инші жерела.

З того мож заключати, що можливий є розлам межи самими совєтськими комісарями в правительстві.

БОЛЬШЕВИКИ ЩЕ НЕ ПОКІНЧИЛИ З БАЛАХОВИЧЕМ.

ЛОНДОН, 27. падол. — Большевицька бездротна телеграма з пятниці доносить про дальшу боротьбу з Балаховичем:

„В околиці Мозира наша кінота жене дальше за останками дивізій ґенерала Балаховича.

„В околиці Припеті, після короткої схватки, ми розігнали відділи ворога на полудневий схід від села Турново. Ми дальше йдемо до ріки Припеті".

РОСІЯ ОСТЕРІГАЄ РУМУНІЮ НЕ АВАНТУРУВАТИСЯ З ВРАНҐЕЛЕМ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 27. падол. — До Москви наспіли вісти, що ґенерал Вранґель заміряв розпочати нову кампанію проти совєтів тим разом з Румунії.

Чічерін, большевицький комісар закордонних справ, вислав ноту до ґенерала Авереску, румунського премієра в Букарешті, висловлюючи надію, що Румунія відмовиться дозволити Вранґелеви своєї території на реорганізацію його армії і задержить свою невтральність.

ХОЧУТЬ КОЛЬОНІЗУВАТИ АФРИКУ БІЖЕНЦЯМИ З КРИМУ.

ВАШІНҐТОН, 27. падол. (Пр. Тел.). — Велика Британія конферує з Америкою про справу збігців з Криму після пораження ґенерала Вранґеля. Кромі 110.000 військових, є ще в околиці Константинополя 30.000 цивільних утікачів, які становлять поважну небезпеку для цілої полудневo-східної Европи, бо можуть рознести зарaзливі недуги. Аліянтські правительства також не можуть дати собі ради з тими нещасними і тому повстала думка вивезти їх до північної Африки і там потворити з них кольонії та дати їм змогу заробляти на житте. Тому, що Америка має найбільше засобів, вона повинна занятися долею цих біженців і доставити харчів та перевозових средств.

Князь Львов, голова Союза Земств, гуманітарної організації на Кримі, яка співділала з Американським Червоних Хрестом, прислав апель до Америки о поміч для нуждарів з Криму.

МЕЖИ ПОЛЬСЬКИМИ І РУССКИМИ ДЕЛЕҐАТАМИ ПАНУЄ НЕЗГОДА.

РИГА, 27. падол. — Польські і русскі делеґати не є близше подагодження переговорів, ніж були перед тижнем, і тепер зайшли нові трудности. Комісія амнестії, яка, як здавалося, вже була близко рішення, поріжнилася в останній хвилі перед голосованнем. Совєтська делеґація настає, щоби дати амнестію всім людям, засудженим за політичні переступства, але польські делеґати кажуть, що це було би вмішанне до внутрішних справ.

Ріжниці панують також в комісії для виміни полонених. Поляки хотіли би виміняти бранців сейчас, большевики аж по ратифікації остаточного мира.

Ці непорозуміння зростають щораз більше і треба буде аж конференції обох предсідателів, Домбского і Йоффе, щоби їх вирівнати. Щоби показати свої миролюбиві наміри, Йоффе заявив, що Росія хоче підняти сейчас товарообмін з Польщею.

Польський сойм має вислати делеґацію на мирову конференцію дня 6. грудня до Риги.

СОВЄТИ ВЖЕ В НЕЗГОДІ З ТУРКАМИ.

ЛОНДОН, 29. падол. — Телеграма до лондонського „Тайм-

(Продовженнє на стор. 3-тій).

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. приймати нових членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшийся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж організації мають повну ґарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в житте ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної організації просимо доложити всіх сил, аби приєднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане прегарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:
К. Кирчів, гол. предс.
Р. Слободян, гол. секр. рек.
С. Ядловський, гол. секр. фінан.
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи".

SVOBODA LIBERTY

Newspaper published three times a week. Tuesd.,... by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION: United States:
... $3.75
... months $2.00
... months $1.25
Jersey City and to foreign countries:
... year $5.00
... months $2.50
... months $1.50

ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:
на рік $3.75
на пів року $2.00
на 3 місяці $1.25
В місті Jersey City і за границю:
на рік $5.00
на пів року $2.50
на 3 місяці $1.50

Single copy 4 cents.
Поодиноке число 4 центи.

...наших не(треба) висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими... бо сі гроші в Злучених Державах ниcше ціни. При зміні чисел 15 центів від кожного канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda". При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

РОЗЄДНАННЄ.

(Стаття надіслана з Европи).

Якби хто хотів схарактеризувати теперішню політичну ситуацію на широких просторах України, то може се зробити в двох словах: розєднаннє і хаос.

Колись розєднували нас сусіди, ні кордони чужих держав, нині поділили ми самі себе.

Петлюра з гуртком вірних собі однодумців не дає за вигранн і дальше веде свою відому політику.

Жертвою сеї політики мають впасти східна Галичина і Холмщина й Волинь, разом яких мільйонів народу.

Ясна річ, що Галичина не може почувати великої любови до свого наддніпрянського брата, що котрий несе її тяжкі даруни. Ненависть між одними й другими росте з дня на день і не бирає щораз ярнійші форми. Се виходить в користь наших ворогів, переможця, Польщі, яка у союзі по небіжці Австрії перебрала відомий клич: Divide et impera! (Розєднуй і пануй!)

Се розєднаннє скріпляєся ще й ріжницею у поглядах на большевизм. Галичане, ясна річ, чекали приходу большевиків, сподіючися, що вони визволять їх зпід польської корміги, а селянський народ на закордонній Україні веде завзяту боротьбу з большевиками, бо він добув собі землю і гроші і не хоче тепер сим добром з ніким ділитися.

Інтелігенція ще гірше розєднана ніж селянський народ.

Одні кажуть так. Петлюра зробив повстання проти Скоропадського за се, що Скоропадський робив федерацію з Москвою. А що-ж зробив Петлюра? Унію з Поляками. Але Скоропадський не краяв української землі, не запродував християн у ярмо Поляків, федерація — се угода, котра триває досі, доки обі сторони її додержують, а угода з Польщею закріпоще, хто зна, на які часи 12 мільйонів українського народу і віддає під її панованнє більші простори української землі, ніж сама Польща. Скоропадський будував державу. Пустив у рух великий апарат, оснував два університети, за його короткого панування повстало безліч всіляких українських шкіл, сплок, часописів, видавництв, український гріш мав гарний курс, мали ми велику фльоту, мали на продаж збіжа, сирівець, 20 мільйонів пудів цукру, мали в державній касі 5 міліярдів доброго гроша. А що ми маємо нині, крім руїни, хороб, бандитизму і всілякої отаманії, що маємо крім скандалів по всіх посольствах за границею, крім сліз і крови, що за сей короткий час поплила кудись ширшими ріками ніж за часів Хмельничини й великої руїни.

А Петлюрівець відповідає на се:

Хай буде невеличка Україна, але хай вона буде окремою незалежною державою. Таку хоч невеличку, але незалежну державу хоче за всяку ціну збудувати Петлюра, хоч би та ціна називалася 12 мільйонів українського народу і половина, або й дві треті нашої етнографічної території. І він її буде два роки, не зважаючи на ніщо. Серо, що сей чоловік пережив, не пережив ніхто. Він посивів, зробився передчасним старцем. Але він діла не кине, він поставить на своїм — буде Україна. Завдяки йому українська держава істнувала навіть тоді, як ціла наша територія була в рук наших наїзників, як не було в нас ані армії, ні гроша, нічого. Його польський курс утримав нашу державність на поверхні розбурханого воєнного океану і не дав йому потонути на віки.

А прихильник Винниченка киває головою і каже на се: „Якіє їхало таке й здибало". Один від другого кращий. Колиб ми згуртувалися були під большевицьким стягом, угоду, вали повстанців, поміриліся з Раковським, був би большевизм під своїм побідоносним походом на Польщу і був би нас визволив зпід корміги сього нашого найгіршого ворога. А тепер ми в руках Поляків і Антанти, я... лиш у лабах кота, що схочуть... і зроблять з нами. Схочуть підтримати Петлюру, так віддадуть Полякам Галичину, Волинь, може й Поділля, а він буде польським ніби віце-королем з титулом головного отамана, або гетьмана, а може й кого там вининницького, чи другого князя, поки не скріпиться Росія і не здмухне його і круля польського і всякі инші ефемеричні новотвори. А схоче Антанта, так дасть мандат Керенському, щоб робив федерацію, або позволить Скоропадському відібрати свою скоро вибиту булаву. Се останнє найменше правдоподібне, бо льогіка політична не позволила Скоропадським відступати Полякам Галичину й другі українські землі, а Франція ніяк не згодиться на Польщу без східної Галичини, бо така Польща не давалаб ніякої запоруки, що величезні гроші, які Франція позичила Полякам, будуть повернені Французам. Польща без українських земель, нафти, лісів, пшениці, без українського робітника булаб згори засуджена на смерть. Український народ мусить свої жили дати собі розтворити і свою здорову кров мусить переливати в артерії анемічного польського організму.

От до чого ми дійшли — кажуть прихильники Винниченка і товаришів своєю протибольшевицькою орієнтацією. А на те самостійник: Отсі орієнтації — се наша найгірша біда. Зразу орієнтувалися ми на Німців, дальше на антанту, Петлюра має орієнтацію польську, Винниченко большевицьку, є такі, що орієнтуються на Чехів, а нам прямо треба було орієнтуватися на себе самих, на волю українського народу, робити се, чого хоче народ, бо як підемо проти волі народу, то останемося в решті решт командантами без армії. Нам треба лишити на боці всякі сі нещасливі орієнтації, всякі порахунки партійно-політичні та стремити до того, щоб зближилися всі наші провідники і згодилися на одно, а саме, що буде так, як вирішить конституанта, установчі збори, скликані з усіх земель, заселених українським народом. Колиб ми на се однодушно згодилися і колиб таке рішеннє наші посольства подали до відома усіх держав, то тоді світ мусів би числитися з волею 40 мільйонового народу, якого територія представляє такий важний економічний об'єкт у світовій господарці.

А так, як нині є, то світ каже: у них, що чоловік, то партія, вони й самі не знають чого хочуть...

Не знаю, чи можливе таке зєдинення нашого розєднаного організму, але гадаю, що обовязком кождого Українця в краю і за границею есть стреміти до того, щоб дана була нам спромога скликати установчі збори, бо тільки вони, тільки сей справді демократичний законодатний орган повинен і може покласти основи під державну будівлю України.

Все, що робиться без установчих зборів має тільки тимчасовий характер, а кождий начальник нашого народнього руху, який не має мандату від широких народних кругів, являється меньш-більш узурпатором. Така узурпація була нераз, есть і буде історичною конечністю. Коли узурпаторові поведеться щасливо своє діло зробити, тоді його звуть батьком вітчини, а коли ні — то клянуть його намять. На всякий спосіб узурпація не може тривати лихий зна як довго, бо вона деморалізує політичну орієнтацію мас. Процес розєднування дійшов у нас до абсурду. Довів нашу країну до цілковитої руїни, до занепаду культурно-творчого життя і коли ми не спамятаємося, коли від аналізи не перейдемо до синтези, то станемо посміховищем цілого світа, бо безперечно з усіх новоповсталих держав Україна мала і має найбільше виглядів на щасливий розвиток, се-ж найбільший від природи найкраще вивінований народ.

Не вже ж вороги наші мають з глумом на устах відповісти нам на се: „Великий" — та дурний?!"

...енко.

Американська Федерація Праці хоче зарадити безробіттю в той спосіб, аби не допустити до Америки нових імігрантів. Се, певна річ, було би також одною із зарад, але не основною. Основною може бути регуляція і контроля промислу і праці, так, аби всі мали роботу і могли жити без журби за завтрішний хліб.

Нагромадженнє продуктів і безробіття причиниться також до спадку цін на всі майже продукти. Буде дешевше жити в Злучених Державах і вартість доляра піде в гору, але заданнєм уряду і народу повинно бути, аби не було безробітних, котрі цілком не мали би з чого жити, а протративши ощадности, сталися дійсним пролетаріятом, як в бідних краях европейських.

Один Форд, фабрикант автомобілів в Дітройт, Миш., оголошує, що в нього нема кризи; що всі робітники мають роботу і тусаму заплату (найнизший денний заробіток $6), та що ще навіть робітникам дасть додаток яко участь в зисках компанії. На новий рік Форд роздасть 7 мільйонів долярів новорічного.

Се виймкова компанія, яка держиться здоровійших засад, і через яку робітники не терплять в часі теперішньої промислової знемоги.

ЗАПИСКИ.

Міліонери.

Деякі американські газети подали, що в 1918 році зменьшилось число міліонерів в Злучених Державах о 5 тисяч душ. Вони так нарахували після того, що таких, котрі мали річного доходу понад $40.000, від яких платили доходовий податок, убуло в тім році 5 тисяч душ, а таких, що мають понад $40.000 доходу на рік, рахується за міліонерів.

То було написане для потішення бідних. Газети гадають собі, що як бідні прочитають, що міліонерів є меньше, то їм лекше буде в біді дихати.

Але то є чистий міліонерський камуфляж (обман).

По правді, то війна не то що не поменьшила числа міліонерів але ще його підбільшила, однак зробила їх такими шахраями, що їх міліонерства не пізнати. Дорогу до того укелили їм бонди Позички Свободи. Кождий міліонер купив собі за якусь часть гроша бондів, на які нема податку, і ж податку не платить від міліонів але від меньшої суми. Таким робом він перед податковим урядом не є міліонером і ніби перед народом не є міліонером, а тільки перед собою є і перед своєю фамілією. І, розуміється, сміється в кулак, як читає в газетах, що він не є міліонер, бо платить меньший податок.

Се є лиш один з воєнних бизнесів міліонерських.

Дальший бизнес на бондах міліонери роблять в той спосіб, що викликують спекулятивні ціни бондів, спадок і зріст в цінах. Бідні люди продають, але бонди не падали ще гірше, а вони скуповують по низких цінах, і як заплатять $80 за $100 бонд, то дістають 4¼% не від $100 але від $80, значить, дістають процент висший, податку не платять, за міліонерів не уходять, а по упливі часу таки цілі й дістануть повну вартість бондів.

І Ви тепер кажіть банкам, аби Вам дали морґедж на 6%, коли вони без морґеджів вифіксують собі більші проценти.

А платить держава або — нарід.

Такісамі як міліонери є і стотисячники. Їх також війна намножила без ліку і вони теж хотіли би сидіти на бондах і віддирати купони та жити з них по панськи робітничою працею.

Отсе плід війни — нова повоєнна шляхта, наживники.

Чи Ви не хотіли би бути міліонером?

Не таким міліонером повоєнним, що сидить на бондах як квочка на яйцях і висиджує купони, за які робітний нарід має його годувати, але капку інакшим.

Таким міліонером з роду, з фамілії.

Тепер так є, що як бідному вродиться дитина, то вона бідна з уродження, а як богатому, то вона богата з уродження.

Як птахи родяться, то кожде з них має рівне право. Хиба одно буде здатнійше і буде ліпше давати собі раду, а друге нездале і не вміти-ме собі дати ради. Але в людий, то інакше. Як богачеви вродиться найдурнійша дитина, то вона відразу має всього аж забогато; а бідному аби вродилась наймудрійша дитина, то насамперед її заперечать молока, аби не мала сили, а потім скажуть їй слабими силами працювати на ту дурну дитину міліонера. Та дитина не потребує навіть кинути рукою, а все для неї є готове в достатку і переситі.

Люди кажуть, що до такого порядку дійшли тяжкою наукою, а як би хто зважив такий порядок, то і тій великій науці капут.

В Америці не одному чоловікови доля судьба, що ще не вмів вимовити „мама", а вже мав міліони маєтку, а як вже дорос повних літ, то, звичайно, вмів уже по панськи жити і гроші марнувати, а ні то запрягати ними людий робітних до служби. І всі вони були однакові.

Аж ось недавно принесли телеграми з місцевости Базардс Бей, в стейті Мессечусец, що там молодий міліонер, 21-літний молодець, Чарлз Гарленд, відмовився приняти 1 міліон долярів, які йому оставив його батько в спадку. Його молодший брат, котрий теж дістав 1 міліон долярів, також заявив, що як буде повнолітній, то відкине спадок.

Чому він се зробив?

Він каже, що читав твір англійського писменника Г. Дж. Велса п. з. „Нові світи замісць старих", який вплинув на нього так, що він не хоче приняти тих гроший, на які він не працював. Він не хоче жити з ласкавого хліба, але зі своєї праці.

Його другі зачали критикувати, кажучи, що як не хоче, нехай роздасть бідним. Але він відповів, що то злого не направить. Наперед треба поставити засаду, **що чоловік не повинен жити з гроший, на які не працює**, і загалом їх не брати до рук, бо він до них не має слушного права, але в той спосіб дати добрий приклад і показати перед народом, кілько серед нього є таких людий, котрі живуть з гроший, на які не працювали.

Його молода жінка, з якою він оженився торік, годиться з ним, і каже, що вона не хоче жити в достатках, тоді як маси людий боряться даремно, би свої діти удержати при життю.

Нема сумніву, що се красний приклад і він повинен мати вплив бодай на молодіж американську, бо старі міліонери се вже люди пропащі.

ПРОМИСЛОВА КРІЗА В АМЕРИЦІ.

В часі війни американські капіталісти виробляли богато товарів для Европи, яка платила за них грішми, котрі їй Вилсон позичав з Позичок Свободи.

За позичене легко купувати і навіть переплачувати. Але війна не вічна, а каса Злучених Держав не бездонна. Прийшов нібито мир і тепер Европа, як хоче купити що в Америці, то має платити своїми грішми.

Але відки їх взяти?

Наприклад кажіть Австрії платити за американські товари своїми грішми, як вона не має! Вона має магазин зі своїми паперовими грішми (банкнотами), але то майже безвартне.

Таксамо є в Угорщині.

В других краях паперові гроші трохи ліпше стоять, але знов не так богато ліпше.

А вже в Польщі то паперові гроші цілком стоять безнадійно.

Значить, американським капіталістам випадало би вивозити свої товари до Европи, а відтам навозити цілі ладунки паперових гроший.

Вони остаточно і не дуже би тому противились, але знов чи тим бідним винищеним краям оплатиться за якийсь кавалок кабатини з Америки платити фіру своїх гроший!

Певна річ, що не оплатиться і через те торговля американсько-европейська спинилася. В Америці є доволі матеріялів і всяких артикулів, але купців з Европи немає. Длятого все те стоїть.

Але таке безмірне нагромадженнє не можливе в безконечність. І вже тепер повстала кріза; далі продукція промислова дотеперішним ходом не піде.

Через ту крізу богато фабрик в Злучених Державах позамикано, а робітників розпущено.

І зачалось безробітє. Вже тепер, кажуть, є 2 міліони безробітних в Злучених Державах.

Розуміється, що сей стан нездоровий і скоро мусить прийти якась зарада. Фабрики мусять урегулюватися так, аби не було безробітних. Може були б 5-дневна робота для всіх; можна отворити нові поля праці, але держати маси безробітних годі.

ДО ГРОМАДЯН УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

(Комунікат Українського Горожанського Комітету у Львові)

Львів, дня 17. вересня, 1920.

Від довшого часу зменьшилась жертвеність громадян Українців в Америці на цілі в старому краю. Ми від довшого часу одержуємо лиш дуже рідко і то незначні грошеві посилки з Америки. Не знаємо, чи відомі нам (?) одержані від вас ... телеграми. Не знаємо, як собі се вияснити. Зближається зима, найстрашніша зима за час цілої війни. Велика скількість населення не перезимує її, якщо не прийде вдатна і скора поміч від Вас. Заморські Земляки. 133—

а Виконуючий Виділ Українського Горожанського Комітету у Львові:

Др. Степан Федак, голова, Володимир Целевич, писар

Гроші посилати через:
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
або
ТОВАРИСТВО ДНІСТЕР
у Львові, ул. Підвалє, ч. 7.

а рівночасно повідомити Український Горожанський Комітет, на адресу, Львів, ул. Руська, ч. 3.

З Америки і Канади пересилати гроші до львівських українських банків через пересилкові бюра, а енції американських і канад. банків, переказуючи їх в долярах.

6 ПОЛЬСЬКИХ МАРОК ЗА 1 ЦЕНТА.

Номінальна вартість польської марки є майже 24 (23.8) американських центи, бо ті марки випущені Німцями (в часі німецької окупації російської Польщі) після вартости марки німецької.

Зараз по невдачі Німців і проголошенню „незавнсимої" Польщі ті польські марки стояли ще досить високо. Але потім що раз то падали низше. Ще рік тому назад одна польська марка ще вартувала майже два (1-7) американські центи, але її спадок ніколи не здержувався.

Причиною того є те, що Польща, потребуючи гроша на війну, друкує щораз більше паперових гроший, на які не має жадної поруки в золоті, ані навіть в богатствах свого краю, ані в тривалости і силі своєї держави.

Минулої пятниці дійшло було до того, що польські гроші вже годі було навіть нотувати на біржі в Ню Йорку. Спадок був наглий і вдаряючий. Причиною того були імовірно вісти, що Росія не хоче з Польщею миритись, і що не хоче піддатись волі альянтів, бо се значило би, що польська держава висить видами на воді, яка понесла би зі собою і її „гроші".

Однак вже в минулу суботу польська марка трохи поправилась. Очевидно, мусіли прийти на нюйорський грошевий ринок вісти з Риги, що ще є надія, що Росія зробить з Польщею мир, а крім того польський заступник міністра фінансів, Рибарський, котрий є в Ню Йорку, пішов до банків на Вол Стріт із запевненнєм, що Польща не йде проти альянтів, але слухає їх і повинується наказам Ліги Народів (розуміється, до се дуже далеко від правди).

Але не гадайте, що польська марка зараз набрала великого значіння на Вол Стріт. Піскочила на стільки, що **в суботу вартувала 6-ту частинку одного цента, значить, що за одного американського цента було 6 польських марок, або за 1 доляра 600 польських марок.**

Отже за 1666 долярів було 1 мілион польських марок. Хто мав понад півтора тисячі долярів, міг поїхати до Варшави міліонером.

Але і на се не лакомились.

Польща потребує чужих грошей, бо лиш за них може щонебудь купити заграницею, а не що їй з того, коли чужі гроші, як приходять до Польщі, то вимінюють польську монету. Поляки мусять чужі гроші у себе вимінювати на свої, бо ніби, рахувати, мають свою монету, але що їм з того, коли мусять давати цілі фіри своїх грошей, яких вартість щораз то спадає, в міру більшої доставки того паперу.

Як нині за нікля дістанете 30 польських марок, скажім 6 друкованих 5-марківок (як вони такі мають), то справді їх навіть не оплатиться друкувати. Бо вже нині, окрім Польщі, є такі дурні люди, аби хотіли друкувати 6 банкнотів за нікля? Таж сама робота, папір, фарба, нумерованнє, клясованнє і т. д. більше варта!

Вже ліпше Польща зробила би, як би не посилала Рибарського на Вол Стріт продавати 6 марок за цента, але як би післала його, щоби продавав на улицях Ню Йорку для дітий на забавку, то може дали би більше!

А впрочім, як вже не можна польських марок міняти за долярi, то чи не добре було би, як би Рибарський зробив умову з якою фабрикою або бодай зі склепом цигареток в Ню Йорку, аби давала польські марки замісць купонів, або щоби бодай вимінювала фіру своїх купонів для польського уряду за його марки.

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД ВОЄННИХ ВДОВИЦЬ І СИРІТ.

(Комунікат).

„Український фонд воєнних вдовиць і сиріт" у Львові повідомляє, що як **члени-основателі** вписалися до того товариства: **„Краєвий Союз Кредитовий" у Львові** з вкладкою 1500 М. п., **„Народна Торговля" у Львові"** з вкладкою 2.000 М. п. При сій нагоді звертаємося з просьбою до усіх гуманітарних, просвітних і економічних товариств як місцевих так замісцевих, щоби вписалися в члени нашого товариства, а також, щоби зарядили впис усіх своїх урядовців. Досі вписались в члени усі урядовці товариства „Дністер" у Львові.

Річна вкладка виносить 7 М. п., а члени складають одноразово 350 М. п., а члени-основателі складають одноразово 1.400 М п. Хто зложить одноразово 74 М п. стає досмертним членом.

Ціль нашого товариства є дома — **помагати вдовицям і сиротам по полеглих українських жовнірах, як матеріяльно** так і морально. Тому кождий Українець повинен вписатися в члени.

Як відносяться наші сусіди до подібного товариства, хай послужить отсей факт: „Земскі Банк Кредитови" у Львові з нагоди свого 20-літного ювилею зложив на „польські вдови і сироти" міліон М п.

Членські вкладки, жертви просимо висилати до товариства „Дністер" на наше конто ч. 13.000, або просто до нашого товариства при ул. Бляхарській ч. 11/II.

НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

Жертви посилається до American Ukrainian Exchange, 30 E. 7th St., New York City. Збірку контролює Др. С. Демидчук.

Зложили дальше:

6. Дмитро Остик, Филаделфія, Па. ... $5.00
викликає: Дмитра Кравця, Андрія Шегду і Юрка Чуйня з Филаделфії, Па.

7. Никола Моранець, Шікаго, Ілл. ... $5.00
викликає: І. Барбера з Клівленд, О., Т. Грицея з Филаделфії, Па.

8. Марія Марусин, Бруклин, Н. Й. ... $1.00
викликає: Анастазію Затонську, Марію Повалінську і Павла Слободяна, всіх з Бруклина на довільну жертву.

9. о. Володимир Лотович, Бруклин, Н. Й. ... $5.00
викликає: о. Филемона Тарнавського з Клівленду, д-ра Стефана Гриневецького з Шікаґо і Івана Балка, сина Андрія та Стефана Заблоцького з Бруклина.

М. Підгірянка.

ДІВЧАТКАМ УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

То не квітка змерехтіла
На всій сади,
То лем*) наша Ганусенька
До школи іде.

Сорочечка як лелія,
Хустина як мак,
Позирайте**), дівчатонька,
І ви ходіть так!

Село Зарічів над р. Ужом, 8. X. 1920.
(З читанки Б. З.)

*) лиш, **) глядіть.

ВІСТИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ У НІМЕЧЧИНІ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи“).

Берлін, 2. падолиста, 1920.

Микола Порш, уповновласнений міністер і посол Української Народньої Республики (з рамени Петлюри) з двомісячної відпустки для поратовання здоровля не вернув. Його наслідником став, відомий ще з австрійських часів, дипльомат Микола Василько, дотепірішний посол у Швайцарії. Чи осяде він у Берліні, чи із Швайцарії вести-ме справи Берлінського посольства, покі що не відомо. Його заступає радник посольства др. Роман Смаль Стоцький (син проф. Стефана Стоцького, котрий є представником Галицької України в Празі).

В Берліні появилося перше число нового політичного тижневника **„Нове Слово“.** Воно виходить під редакцією д-ра Кузелі і зверхнім виглядом нагадує Зальцведельський „Шлях“. Але змістом ріжниться дещо від свого попередника, бо не орган незалежної від нікого української думки. Подає незафарбовані вісти з нашого життя, а в статтях ставиться спокійно і критично до політичних і культурних подій. Його наміром — гоїти не роздрапувати сю велику рану, що зветься „Україна“.

Українські полонені в Німеччині і тутешні еміґранти радо витають нову часопись, бо дійсно сумно й соромно було всякому Українцеви, що в такому великому центрі, як Берлін, не було свого органу, хоч Москалі й Поляки мають всілякі дневники, місячники й тижневники для інформації своїх і чужих про свою політику й народне життя.

Найчисленнійша кольонія в Берліні, се Москалі. Всіляні партії і напрямки мають тут своїх представників і однодумців, від консерватистів, котрим сняться ще колишні царські часи до большевиків, які визначаються особливою енерґією і аґресивностю. Єсть тут всілякі російські товариства, єсть театр, кабарет, ресторан і т. д. Виступають російські співаки, музики й драматичні артисти. Поляки теж мають кілька своїх музичних гуртків, кілька гімнастичних товариств тощо, лиш українська громада ходить люзом, розєднана, розбита, здеморалізована й знеохочена з одного боку невідрадними вістками з рідного краю, а з другого відомою еміґраційною керпнею, шпіонажою, деликтивами, процесами й иншими практиками індолентного уряду.

Посольство, котрого завданєм, між иншими є гуртувати своїх людий, до тепер не дбало про се. Воно навіть тоді, як був Кошиць ані одного разу не відчинило своїх сальонів, щоб впустити туди хоч на годину-дві тих нещасливих земляків, що тиняються по улицях Берліна.

Була тут своя „громада“, яка сходилася раз у тиждень в каварні тай вона заскітилася і з виїздом д-ра Холодного на Україну, перестала істнувати.

Чи новий посол внесе з собою нове життя в наші еміґраційні круги — побачимо.

Ходять слухи, що **Українська Санітарна Місія,** яка віїхала під проводом д-ра Ілії Холодного з Берліна на Україну стала жертвою хуліґанства, все одно свойого, чи чужого. В складі місії було чимало жінок, лікарок й сестер милосердя, мі жними були й Англичанки, які їхали з охотою жертвувати свої сили й знання на ратунок українського народу, навіщеного страшним ворогом — **хоробами.**

Місія везла з собою богато ліків закуплених за гроші добуті дорогою складок між тутешньою бідною українською громадою.

В Німеччині перебуває коло **40.000 українських полонених,** котрі ніяк не годні дістатися на Україну. Два роки минуло з тої пори, як скінчилася велика війна, а від заключення мира в Берести Литовському, ще більше. Значиться Німці давно помирилися з Українцями, а полонені остаються в Німеччині й надальше на правах полонених, себто без прав. Богато з них працювало по фабриках і в сільських господарів, нетерпеливо дожидаючи часу, коли буде вільний шлях на Україну. Тепер їх знову стягають до таборів — саме тоді, як починається зима, а що гірше, кажуть, що вивезуть в Росію.

Українська військова місія, котра піклувалася справами полонених розвязана мстючою рукою бувшого посла п. Порша, а опіку над полоненими перебрало посольство. Що-ж вона се?...

Наш земляк **інж. Крига,** який перебуває в Берліні, сконструовав нову піч, яка ощаджує 82 відсотки вугля. Винахід якраз в пору, бо Німеччина віддає богато свого вугля щасливим побідникам, а сама мусить зубами з зимна дзвонити.

Славний фільозоф **проф. Айнштайн,** який своєю теорією релятивности здобув собі нагороду Нобля і став славним на весь світ гадає виїхати з Німеччини, як кажуть тому, що деякі круги не давали йому спокійно працювати, бо він з походження Жид.

Дня 2. грудня відбудеться в Берліні публичний відчит тамошньої німецької письменниці ШарльотиВуткі на тему: Ukrainisches Dreigestirn (Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Богдан Лепкий).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА“.

ДЕ ЧИТАЮТЬ СТАРОКРАЄВУ УКРАЇНСЬКУ ҐАЗЕТКУ „СВІТ ДИТИНИ“?

Львівські Українці, як звісно, заложили ґазету для дітий під заголовком „Світ Дитини“. Та ґазета видавана дуже старанно і цікаво, а притім вельми пристушно редаґована для діточої читаючої публики. В додатку кожде число є ілюстроване і то оригінальними образками українських артистів-малярів, особливо з життя українських дітий в Галичині. Також повно там оригінальних загадок, шарад і т. д.

Кожде число тої ґазетки є цікаве для українських дітий, і тому то ми радили **Українцям і Українкам в Злучених Державах і в Канаді, аби ту ґазетку записали для своїх дітий.**

Ми і тепер радимо післати передплату, а навіть купити річник цілий з сього року, а в додатку ще й післати на пресовий фонд одного доляра, аби часом українські діти в нашім старім краю не стратили ґазетки через брак кількадесяти долярів.

А повторяємо разу тому, бо — оскільки знаємо — ґазетка „Світ Дитини“ не має богато передплатників серед Українців в Злучених Державах і в Канаді. Як би се дивно не було, а факт останеться фактом, що на мілїон галицьких Українців, котрі живуть в Злучених Державах і в Канаді, українська діточа ґазета в старім краю не могла дістати 100 передплатників.

Тим дивнійше, що український „Світ Дитини“ замандрував аж до українських еміґрантів в Хінах (Китаю), **а до Українців в Америці йому дорога така терниста.**

В останньому числі ґазетки „Світ Дитини“ читаємо таку переписку редакції:

Український Клюб, у Харбіні (Китайська республіка — провінція Манджурія).—Дорогі Земляки! Ваше письмо з 22. серпня с. р. наспіло до нас 20. жовтня. Зробило воно неабияку дорогу, бо ішло через Сан Франціско, Ню Йорк, Ґданск, Варшаву, до Львова і справило нам велику радість, що маленький „Світик“ найшов собі право горожанства так далеко від рідної земліці. Ми з усеї душі будемо старатись допомогти Вам у Вашій просвітній роботі. Ваш лист передали ми до відома усім українським просвітним інституціям у Львові і сподіваємось, що вони не відкажуть для так важної справи своєї помочі. Ми зі своєї сторони посилаємо Вам комплет „Світа Дитини“ тай кільканайцять зразкових примірників до роздачі поміж українську дітвору на Далекому Сході. Відтепер висилати-мемо „Світик“ постійно у більшій скількости, щоби тим способом утворити міст духової сполуки між українськими дітьми Західної України і діточками країни Сходячого Сонця, що як прегарні цвіти хризантему звертають свої головки до Сонця рідного слова, до української книжки.

Хто прочитає сю переписку, най погадає собі, що маленька українська громадка в Хінах повинна бути добрим прикладом для великих українських громад в Злучених Державах і в Канаді.

Нехай к о ж д и й Українець батько і Українка мати вважають своїм обовязком пренумерувати ту ґазетку своїм дітям.

Річ дуже легка. Треба післати до сеї ґазетки 3 (три доляри річної передплати.

Адреса така: Svit Dytyny, Rynok 10, Lviv, Lemberg, East Galicia, Europe. Гроші можна післати в реджистрованім листі або дрефтом.

Щоби наші читачі знали, як та ґазетка стоїть фінансово, то вкажемо на се, що цілий пресовий фонд, який вона досі зібрала поза передплатою, виносить на доляри всего яких $10.00.

(Продовжене з стор. 1-шої).

су“ з Константинополя доносить, що є вісти з достовірних жерел, що русске советське правительство вислало осторогу до Мустафи Кемаля Паші, провідника турецьких націоналістів, що воно не стерпить дальшого турецького походу на Вірменію, бо вона вже єсть советською републикою.

Чічерін, советський міністер закордонних справ, зажадав, щоби турецькі війска цофнулися на захід від ріки Арена. Рівночасно повідомило советське правительство Туреччину, що мир в Берестю Литовським не має вже значіння.

Кажуть, що совети впевнили також Вірменію, що большевики не мають наміру нападати на Вірмен на фронті Азербайджану і дають їм свобідну руку мобілізуватися проти Турків.

З РІЖНИХ СТОРІН.

ПОВОРОТ КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ ДО ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ, 25. падолиста. (А. П.). — Князі Андрей і Христофор, браття короля Константина, повернули сьогодня пополудни о год. 5 до Атен. Князів супроводжала величезна товпа народу з корабля до королівської палати. Цілу дорогу вистелена оливними галузками, а жовнірі і цивільні люди співали королівський гимн в честь Константина. Князя Андрея несено як героя з Олімпійських ігрищ на плечах серед товпи, зложеної з 10000 осіб.

ФРАНЦІЯ И АНГЛІЯ НЕ ЗАБОРОНЯЮТЬ КОНСТАНТИНОВИ ВЕРТАТИ ДО ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН, 27. падол. (Н. И. Таймс). — Ні Франція ні Англія не будуть противитися поворотови короля Константина на престол, коли грецький нарід поклине його туди плебісцитом, який відбудеться 5-го грудня. На таку політику згодилися сьогодня на конференції премієри Льойд Джордж і Лейґі і їх дорадники. Хоч Італія не заявила ще своєї згоди, бо граф Сфорза спізнився на нараду, то одначе думають, що він буде такого самого погляду.

Поробиться одначе потрібні кроки, щоби аліянтські інтереси на Близьким Сході були забезпечені та, щоби Греція виповнила свої зобовязання, які її припали у Версальським договорі.

ЧОРНОГОРА ДОМАГАЄТЬСЯ НЕЗАВИСИМОСТИ.

РИМ, 26. падол. — Привернення суверенности Чорногори домагається населення цего краю, але вони не можуть перевести свобідних виборів ізза присутности там югославянських війск — так сказав сьогодня И. С. Пляненац, чорногорський премієр і міністер закордонних справ.

„Кромі кількох югославянських аґентів“ — каже він — „ціле населення хоче свободи для свого краю і території, які йому належаться, а іменно Герцоговини і міста Каттаро. Одначе серед теперішних відносин вибори там неможливі. Лишився би хиба такий спосіб, щоби відбути плебісцит під доглядом британського або американського війска.

ФРАНЦІЯ ДУМАЄ ПРИЗНАТИ ТУРЕЦЬКЕ НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ЛОНДОН, 25. падол. (Шікаґо Трибюн). — З достовірних жерел мож довідатися, що французький премієр буде обговорювати турецьку справу, побіч грецької, підчас своєї стрічі з Лойдом Джорджем, яка мабуть наступить в неділю.

Тому, що Греції не може дальше повірити охорону аліянтських інтересів на сході Середземного моря, Франція хоче піддати думку, щоби повернути до давної французько-британьської політики після Кримської війни, а то через співділанне з Туреччиною, при помочи Мустафи Кемаля, провідника турецьких націоналістів.

Не відкликуючи офіціяльно турецького мира, до Кемаля мож буде зближитися через Лігу Народів, при нагоді обговорювання справи Вірменії. Коли би він позбувся своїх мрій про пан-музулманську ідею і про спільну з большевиками, то тоді антанта — а радше Франція — не була би зовсім противна, як би він обняв контролю над Константинополем і відбив деякі части передвоенної Туреччини, такі як Смирна, і Андріянополь, які після договору в Севр віддано Туреччині.

Розвязанне вірменського питання могло би наступити на підставі такого пляну: Вірменія мала би автономію з французько — англійськими дорадниками, а Туреччина забезпечила би її військову невтральність. Франція опорожнила би Кілікію, а за те дістала би право охорони всіх христіян в Малій Азії.

ПОТРЕБА ФАХОВОГО ОБРАЗОВАННЯ РОБІТНИКІВ.

Може найбільшим нашим народнім лихом і „там і тут" є та обставина, що від найбільшого до найменьшого кождий думає побудувати вільну Україну при помочи політики і дипльоматії. Один дивиться на другого, і другий робить такесаме безголове, що перший.

А тимчасом рідна країна тоне в горю, війна нищить її богатства, руйнується її добро. Ворожі сторони підміновують і висаджують у воздух мости, розривають зелізничі шляхи, нищать гостинці і дороги. Поля стоять не оброблені, господарства понищені. На селі і в місті, на полі і в хаті — руїна.

А цеї руїни не відбудує ані політика ані дипльоматія. Політика і дипльоматія можуть остаточно виборотги независиму Україну. Вороги силою оружа можуть позбавити нас независимости. Але і в першому і в другому случаю все один нагий факт представиться нашим очам. Той нагий факт — це страшна господарська руїна краю. І в першому і в другому случаю, без ріжниці політичного статута України, рідний край треба буде відбудовувати.

Хтож відбудує, хто двигне Україну з руїни, хто поставить її на ноги? Коли не ми самі, то за цю роботу візьметься хтось инший. Прийдуть на Україну чужинці і будуть її відбудовувати. Прийдуть чужі інжиніри будувати мости, зелізничі шляхи, гостинці і дороги. Прийдуть чужі механіки відбудовувати фабрики, млини і цукроварні. Прийдуть чужі, бо своїх нема і не буде.

А ходить власне о те, щоб не чужинці, лиш ми самі заповнили всі місця, перебрали на себе всі обовязки при відбудові краю.

При тому всьому треба звернути увагу ще й на обставину, що тепер кождий край, кожда держава, поруйнована війною, потребує своїх робітників, механіків й інжинірів для себе. Німецький інжиніри, приміром, піде робити на Україну лише тоді, коли там дадуть йому два або три рази більшу нагороду, чим в Німеччині. І Україна мусить заплатити чужинцеви бажану суму, бо відбудовувати край треба, а своїх робітників немає.

Конечність відбудови краю і брак фахових робітників на Україні ставить перед українською іміграцією в Америці одну рішучу вимогу: користати з незвичайних нагод, які дає Америка, та йти в школу для вишколення себе на фахового робітника! Треба дивитись, що роблять инші, і йти їх слідами.

В тому случаю добрий примір дають нам наші північні сусіди в Европі — Москалі. Московські іміграпти в Америці не мають цілком політичних організацій. Вони натомісць мають організації клясові, які сповняють далеко кращу задачу серед іміграції, ніж українські політичні організації. Бо перші ведуть реальну роботу, серед Москалів, а другі доводять лише до деморалізації серед Українців. Перші довели до того що нині вся московська іміграція працює завзято над собою щоб — вернувши в рідний край — стала корисною вітчині; а другі довели до того що нині вся українська іміграція глупо розполітикувалась і забула про реальну роботу.

Серед московської іміграції ми стрічаємо приватні університети в Шікаго, Дітройт і в Ню Йорку; ми стрінемо приватні курси висших технічних наук, а в нас ані чичирк! Ми розполітикувались. Ми критикуємо один другого на вічах, по газетах, а деколи та критика доходить до таких абсурдів, який недавно мав місце на вічу у Клівленді.

В останньому часі Москалі в Ню Йорку основали Технічний Інститут, який находиться під ч. 155 Вест 21 улиця. Цей інститут удержується приватними фондами. Складаються на нього іміґранти. У ньому побирає тепер науку 300 іміґрантів, які студіюють електричну інжинірію, механічну інжинірію, цивільну інжинірію і рільничу інжинірію; організуються курси химічної і копальничої інжинірії та промисловости і торговлі.

Яка є ціль і задача цього інституту. Його ученики кажуть власне те, що ми попередно аргументували: Московщина знищена господарсько. Її треба відбудовувати. І вони вчаться тут на фахових робітників, щоб вернути в рідний край та стати в пригоді вітчині.

Ціллю цеї статті є звернути увагу наших читачів, що й Україні є потрібні свої фахові робітники при відбудові. Тому і ми над тим застановімось.

Америка дає кождому з нас надзвичайну нагоду стати фаховим робітником, коли ми доси ним не є. Коли не може українська іміграція спромогтися на веденнє і удержаннє приватної вищої школи для вишколювання на фахових робітників, то в кождому великому місті є подібні американські державні школи, до яких кождому охочому є вступ дозволений. Чому не користати з нагоди. Чому, скінчивши день праці, не посвятити дві-три години вечером на науку, яка в старому краю стане одинокою основою твого добробуту?

Американська вечірня школа дає тобі нагоду вивчитись добре господарства, коли ти задумав стати господарем в старому краю. Американська вечірня школа дає тобі нагоду стати добрим ремісником, машиністом і механіком. Чому не користати з нагоди?

Набік політику. Нехай нею занимають ся політики. А для відбудови України з господарського занепаду треба фахових робітників. Ідімо в школу і ставаймо ними, а тоді двигнем рідний край з руїни і недолі.

Микола Д. Величко.

ЯКІ ЗОБОВЯЗАННЯ ПРИНЯВ НА СЕБЕ ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ МІНІСТРІВ В СПА?

Варшавська польська ґазета „Наруд" (ч. 203 з 26. жовтня) подає текст договору заключеного між Польщею і антантою, який дня 10. липня 1920 р. підписав в Спа тодішний польський президент міністрів Станіслав Грабскі.

1) Заініціювати і підписати негайно завішення оружя на сих підставах, що польська армія відступить і задержиться на лінії визначеній Мировою Конференцією з дня 8. грудня 1919 року, як провізоричний обсяг ділання польської адміністрації, а совітські війска задержаться о 50 кільометрів на схід від сеї лінії. Вільно має бути також негайно віддане Литовцям і вилучене з области, занятої большевиками через час тревання перемиря. Що торкається **Східної Галичини**, армія задержується на сій лінії, яку осягнуть в день заключення перемиря, потім кожда з них відступить на 70 верст в цілі ствердження невтральної полоси.

2) Вислати повновласників на конференцію, яка в можливо найблизшім часі має відбутися в Лондоні, в якій братимуть участь делеґати Польщі, совітської Росії, Фінляндії, Литви і Латвії під протекторатом Мирової Конференції, яка буде намагатися довести до справедливого мира між Польщею та її европейськими сусідами. **Представники Східної Галичини будуть також допущені в Лондоні до виложення їх справи на конференції.**

3) Приняти рішення Найвисшої Ради в справах литовського союза (Lithuanian boundary), **будуччини Східної Галичини**, тешинського питання та договору, який має бути заключений між Данціґом і Польщею.

Як що Польща згодиться на сказане, англійський уряд негайно зробить тесаме предложенне совітській Росії.

На випадок, коли російська армія відкине перемирє, аліянти поможуть Польщі головно у военнім матеріялі, в міру спромоги, з узглядненнєм їх власного вичерпання і сих зобовязань, які вони затягнули деінде, аби уможливити польському народови оборону независимости і національного істновання.

Вілля Френьєс, Спа, 10. липня, 1920.

ВИПЛАТА ПОСИЛОК ГРОШЕВИХ В ЦІЛІЙ ГАЛИЧИНІ СЕ НАША СПЕЦІЯЛЬНІСТЬ.

ПОЗІР!

СПЕЦІЯЛЬНІСТЬ ДЛЯ ТИХ ЩО НЕ МАЮТЬ З КИМ ДО КРАЮ ЇХАТИ.

На 16-го грудня, найліпшим кораблем „МОНГОЛІЯ" впрост. до Гамбурга висилаємо більшу партію Українців які хотять бути на РІЗДВО в дома.

ПОСТАРАЄМОСЬ О ВИГІДНЕ МІСЦЕ, ДОБРУ УСЛУГУ І ПОЛАГОДУ ВСІХ ФОРМАЛЬНОСТИЙ ПЕРЕДВИЗДОВИХ ВКЛЮЧНО ВИРОБЛЕННЯ ПАШПОРТУ В ПРОТЯГУ ДОБИ.

ЦІНА КОМПАНІЧНА. — ПИШІТЬ ЗАРАЗ ПО ОБЯСНЕННЯ БО ЧИСЛО МІСЦЬ ОГРАНИЧЕНЕ. 140св147

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK,
141 WASHINGTON STREET, NEW YORK, N. Y.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів забав, не подаючи у них точок програми [illegible] осіб беручих участь і [illegible] покладів)

NEW YORK, N. Y.

[illegible] „Український Хор" в Ню Йорку, Н. Й., відограє в неділю, дня 5-го грудня 1920 р. „НІЧ ПІД ІВАНА КУПАЛА", драма в 5. діях зі співами і [illegible] М. Старицького в Українськім Народнім Домі, 217-219 East [illegible] St., New York, N. Y. Режісер С. [illegible]. Дірігент Т. Онуфрик. [illegible] о годині 6.30 вечером. Ціна [illegible] $1.00, 75 і 50 центів. Музика [illegible].

[illegible] численну участь просить

[illegible] КОМІТЕТ.

LUDLOW, MASS.

[illegible] Читальні „Просвіти" відограється в суботу, 4-го грудня 1920 р. [illegible] НЕВОЛЬНИК, драма в 5 діях, зі співами і танцями, на [illegible] гали, Raplius St., Ludlow, [illegible] огляду, що се представлене [illegible] було гране в сих околицях, [illegible] всіх щирих Українців і Українок прибути на се представлене. [illegible] точно о годині 7-ій вечером.

[illegible] КОМІТЕТ.

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Спів. драм. тов. Ів. Котляревського відограє в неділю, 5. грудня 1920 р. в Українській Хаті, 22 Grayling Ave., Hamtramck, Mich., ТАРАС БУЛЬБА ПІД ДУБНОМ, драма в 4-ох діях зі співами, К. В. Писанецького. Режісер Д. А. Вступ 50 цнт. Початок о годині 7.30 вечер. На це прегарне представленне запрошуеться усіх.

144 КОМІТЕТ.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ КРАЄВУ ГАЗЕТУ „ВПЕРЕД"!

„Вперед" — се українська часопись; виходить кождого дня у Львові; передплата виносить $6.00 на пів року.

Наші товариші в Америці і в Канаді повинні передплачувати сю газету для себе та для своєї рідні в старому краю.

Календарик „Вперeду" на 1921 р. коштує 10 центів.

Адреса Редакції: „Вперед", Львів, ул. Руська ч. 3.

Гроші посилайте на адресу: Kassian Bahrey, 277 West Kinney St., Newark, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

UNITED AMERICAN LINES INC.
JOINT SERVICE WITH
HAMBURG AMERICAN LINE
НАЙКОРОТША І НАЙЛІПША ДОРОГА ДО ГАМБУРҐА.

Двошрубовий Корабель **S. S. „MOUNT CLAY"** Двошрубовий Корабель
(Попередньо „Prinz Eitel Friedrich")
відходить з Ню Йорку в **СУБОТУ 25 ГРУДНЯ**
ВПРОСТ НА ГАМБУРҐ
А З ГАМБУРҐА ДО НЮ ЙОРКУ ВІДПЛИНЕ 15 СІЧНЯ, 1921.

[illegible] Mount Clay і пять инших кораблів. В них находиться перша і друга кабіна, кімната для курців, кімната товариська і кімната 2, 4 і 6 [illegible] включно для 144вч53

ПОДОРОЖНИХ ТРЕТОЇ КЛЯСИ

По дальші інформації або замовлення пишіть до:

[illegible] BROADWAY, NEW YORK CITY.
АБО ДО УПОВАЖНЕНИХ АҐЕНЦІЙ.

ПОЗІР РОДИМЦІ! ПОЗІР РОДИМЦІ!

ІСТОРИЧНІ ОБРАЗИ

можна тепер набути за одного доляра. Ся ціна знижена до мінімум для теперішних обставин. Се є збір українських володарів, гетьманів і найвизначнійших мужів, разом 55 ОСІБ І 22 ПОДІЇ І ВИДІВ, упорядкованих після часу з датами діяльности; викінчених в 10 КРАСКАХ І В ЗОЛОТІ. 139с—

Ся чудова збірка на одній образі повинна знаходитись в хаті кождого Українця. Сей образ можна і до краю завезти. Він улекшить кождому пізнане рідної історії.

НЕ ЗВОЛІКАЙТЕ А СЕЙЧАС ПРИСИЛАЙТЕ ОДИН ДОЛЯР ПОЧТУ САМІ ОПЛАТИМО. $1.00 ТІЛЬКИ. — Адреса:

SVOBODA, 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ПОЗІР РОДИМЦІ!

ЧОМУ ВАМ НАЛЕЖИТЬ ЗВЕРТАТИСЬ ДО НАС З ПОВНИМ ДОВІРЄМ В УСІХ ВАШИХ ПОТРЕБАХ?

Наша корпорація не числить на зарібок із продажи шіфкарт, але робить інтерес у своїх ґалянтерийних сторах.

Наші шеровці на мітінгу дня 18-го вересня ухвалили, аби при нашому бізнесі отворити також ВІДДІЛ ПРОДАЖІ ШІФКАРТ, ПЕРЕСИЛКУ ГРОШИЙ І Т. П., щоби запобічи безмилосерному визискови українців зі сторони чужих безсовісних агентів. І такий відділ при нашій спілці зістав отворений. 144ч54

Виробляємо паспорти листовно, без страти на кошта подорожі і дорогого часу для Вас.

Продаємо шіфкарти по найнизших цінах до всіх портів, на найліпших кораблях.

Ми спровадимо Вашу рідню з краю до Америки, без ніякого клопоту, бо наш представник в краю поможе Вашій родині вистаратися о всі потрібні легальні документи.

Посилаємо гроші до старого краю по найнизшім деннім курсі в коронах, марках і долярах; за скоре доручення гарантуємо.

Єсли отже хочете заощадити богато тяжко запрацьованого гроша і щасливо і скоро заїхати до старого краю, або спровадити родину сюда, звертайтесь до нас по інформації, а ми Вам всьо зробимо.

Як хочете скористати з нагоди відїзду нашого представника до краю, котрий заопікуеся Вами через цілу дорогу аж до Вашого дому, то пишіть по шіфкарту сейчас щоби забезпечити місце для Вас на тім-самім кораблі, бо представник наш відїздже на другий місяць.

УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧА ТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА під назвою:

AMERICAN EXP. & IMP. DRY GOODS & NOTION CO., INC.
308 KING STREET, WILMINGTON, DEL.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

ДЕРБИ, КОНН. Отсим подається до відома всіх членів тов. „Запорожська Січ", від. 23, що в неділю, 5. грудня відбудуться в звичайній гали річні збори, на котрих буде вибиратися новий уряд товариства. Є також богато инших справ до полагодження, тому кождий член повинен явитись. Уважаю безпотрібним накладати на членів кару за неприсутність на зборах, тому, що такими карами убивається всяку ініціятиву і почутте власного „я" але зате апелюю до чести членів товариства і прошу кождого прийти на збори та не показувати, що такої то кари власне потрібно. — Ст. Баюс предс.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Николая, від 341, подає до відома, що річний мітінг відбудеться в неділю, 5. грудня зараз по Службі Божій, в гали церковній. Проситься всіх членів явитися на сей мітінг, бо будеться вибирати новий уряд. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — І. Жук, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, подає до відома, що на річнім мітінгу дня 7. падолиста вибрано отсих нових урядників: Н. Головатий, предс.; Г. Дячишин, заступник предс.; І. Денис, кас.; І. Цимбалістий, заст. кас.; Г. Клим, секр. фін.; П. Маник, секр. рек.; Г. Ґиба і Г. Бабин контрольори; А. Запотічний, прапорник; І. Стек, капітан; Т. Іванило (молодший) і Н. Стек, доглядачі хорих; П. Будняк, господар маєтку; П. Маник, опікун дітий. Мітінги відбуваються першої неділі по першім в гали п. Н. Вавeрчака під числом 720 Чарлз стр. — Н. Головатий, предс.; І. Денис, кас.; Г. Клим, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. Рождества Пр. Богородиці, від. 259, на Савт Сайд повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 5. грудня, в церковній гали під ч. 4950 Павлина улици. Початок точно о годині 2.30 пополудни. На сей мітінг обовязком кождого члена явитися, бо буде справозданне урядників з діловодства за 1920 рік і буде вибір нового уряду. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, бо лише в той спосіб урядники будуть могли як слід вивязатися зі своєї задачі. Пожаданим є щоби кождий член вписав свою жінку і діти до братства і до У. Н. Союза, коли дотепер ще того не зробив, а в той спосіб забезпечить цілу свою родину перед небезпекою, яка скорше або пізнійше може спіткати кождого з нас. Тому, Браття, дріть лико, поки відстає! Також обовязком нашим є старатись о розвій і добро нашого братства і У. Н. Союза, а се якраз тепер по 15-тій конвенції та з нагоди річного мітінгу було би дуже красним і патріотичним ділом, як би кождий член припровадив зі собою на мітінг свою жінку, брата, шваґра, товариша, знакомого і т. д. Тим способом зробив би велике народне діло, а в той час всі як один могли би ми сказати собі, що ми є діти одного батька У. Н. Союза, й одної неньки, України. Тож, Браття, до діла, а я хоч маю лиш одну ногу, буду за Вами пильно й охотно шкандибати. — Е. Скородинський, секр.

ТЕЙЛОР, ПА. Отсим подається до відома всім членам тов. „Вільна Україна", від. 187, що річний мітінг відбудеться дня 12. грудня, о годині 3-тій пополудни, в домі М. Лукіяна під ч. 141 Мейн стр. Обовязком кождого члена прибути на сей мітінг бо будеться вибирати новий уряд. і є богато инших справ до полагодження. — І. Чупрун, секр.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 363, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінг відбудеться в суботу вечер, дня 11. грудня. Проситься всіх членів, аби зійшлися, бо є богато справ до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Нових членів будеться принимати без вступного до товариства, а до У. Н. Союза за 50 центів. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Г. Піскальний, секр.

РОСФОРД, О. Бр. св. Михаїла, від 235, подає до відома, що річний мітінг відбудеться дня 12. грудня в церковній гали. Проситься всіх членів, аби явилися на тім мітінгу і вирівнали свої вкладки. Буде вибір нового уряду. Котрий член не явиться на тім мітінгу, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Д. Копина, предс.; М. Ватраль, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Тов. „Рогатинщина" від. 396, повідомляє всіх своїх членів що річний мітінг відбудеться дня 11. грудня, о годині 7-мій вечером, під ч. 2112 Тустин стр. Проситься всіх членів явитися на тім мітінгу, бо є важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть справозданє касове з цілого року. Буде вибір нового уряду і будеться принимати нових членів до товариства і до У. Н. Союза за 50 центів. Котрий член не явиться на тім мітінгу, буде караний після ухвали, а довгуючий член буде суспендований. — П. Береза, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Бр. св. Володимира, від. 98, подає до загальної відомости, що річний мітінг відбудеться дня 12. грудня в гали церковній. Обовязком кождого члена прийти на тій мітінг, бо є важні справи до полагодження. Котрий член не явиться, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Чорний, предс.; Н. Сулима, секр.; Гевчук, кас.

ЛАНКАСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія, від. 87, повідомляє всіх своїх членів, що на мітінгу, який відбудеться 12. грудня, буде збирання місячних вкладок, вибір нового уряду і принимання нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза за 50 центів. На другім мітінгу, який відбудеться 26. грудня, уряд братства здасть цілорічне справозданне зі свого діловодства, а відтак буде заприсягнення нового уряду. Неприсутний член підлягає карі після братської ухвали. — [illegible] Максимик, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Отсим повідомляє членів тов. „Запорожська Січ", від. 17, що річний мітінг відбудеться в неділю, 12. грудня, о 2-гій годині пополудни, в гали І. Рипки, під ч. 1400 Бурнет Аве. Обовязком кождого члена явитися на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження, як вибір нового уряду і инше. Неявившийся член заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. На мітінгу будеться принимати нових членів до товариства без вступного, а до У. Н. Союза за 50 центів. — О. Шмокалюк, секр.

ЛАКАВАННА, Н. Й. Бр. Пресв. Богородиці, від. 149, повідомляє своїх членів, що річний мітінг відбудеться дня 12. грудня, в гали під ч. 616 Інгам стр. Проситься всіх членів, аби явилися на тім мітінгу і вирівнали свої вкладки. Буде вибір нового уряду. Котрий член не прийде на той мітінг, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Г. Куліковський, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Петра і Павла, від. 27, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 12. грудня, в гали під ч. 93 Вен Бюрен стр., о годині 2-гій пополудни. Проситься всіх членів, аби зійшлися на той мітінг. Котрий член не явиться, буде караний після ухвали братства і статута У. Н. Союза. Будеться принимати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза за 50 центів. — В. Заяць, секр.

МІКІЗРАКС, ПА. Бр. св. Володимира, від. 91, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться 12. грудня в гали Народного Дому, зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів, аби прибули на той мітінг, бо будуть важні справи до полагодження. Будеться принимати нових членів до братства за половину вступного, а до У. Н. Союза за 50 цнт. вступного. Місцевий уряд просить усіх братів, котрі ще не стоять в У. Н. Союзі, а хотять бути його членами, нехай прийдуть на сей мітінг. Ви знаєте, що У. Н. Союз то батько українських сиріт. Не одній сироті обтер він слези в біді. Наше братство є найстарше в Мікізракс. Можете дістати інформації від котрогонебудь члена сего братства. Отже не зволікайте, а приступайте всі як один до У. Н. Союза, бо се є правдива запомогова організація. У. Н. Союз не хоче зробити кривди українському робітникови, як другі організації роблять, що люди ходять і просять, щоби їм виплатили запомогу. — Н. Рудавський, предс.; С. Олійник, секр.; С. І. Костецький, кас.

Новість! Новість!

Михайло Яцків.

ХРИСТОС У ҐАРНІЗОНІ
— і —
ИНШІ ОПОВІДАННЯ.

Ціна 40 центів.

Замовлення висилайте враз в грішми на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ПАРТИТУРИ! ПАРТИТУРИ!

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і барітон 25 ц.
Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор ....40 ц.
За Тебе Україно, мужеський хор 30 ц.
За Тебе Україно, мішаний хор..30 ц.
Сміло други не теряйте, мужеський хор ....30 ц.
Сміло други не теряйте, мішаний хор ....30 ц.
Варшавянка, мішаний хор......30 ц.
Реве та стогне, мішаний хор....20 ц.
Разом товариші в ногу, мужеський хор ....25 ц.
Шалійте, мішаний хор ....35 ц.
Побратався сокіл, мішаний хор..30 ц.
Як умру, то поховайте, мужеський хор ....20 ц.
Жалобний марш, мужеський хор 25 ц.
Як умру, то поховайте, муже-
Згадка, мішаний хор ....25 ц.
Била жінка мужика, мішаний хор 20 ц.

Всі замовлення і гроші проситься посилати на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. [J.]

КУПУЙТЕ
СТІННІ КАЛЄНДАРІ
НА РІК 1921

І украшуйте ними вашу хату. Маємо дуже гарні релігійні календарі в кольорових образах:

1. Ісус Христос.
2. Матер Божа.
3. Матер Божа з Дитятком
4. Тайна Вечеря.
5. Ісус в Оливнім Городі.

До кождого образа є причіплений великий календаріюм з червоними святами і неділями.

Поодинокий календар коштує 50 центів, а 5 календарів нараз вишлемо за $2.00.

Кромі календарів релігійних маємо великий вибір календарів світських з гарними малюнками і краєвидами, по тій самій ціні.

Пошукуємо агентів до розпродажі наших календарів.

Пишіть до нас і присилайте замовлення і гроші на адресу:

HRISHKO BOOK STORE,
437 NORTH 6th AVENUE,
SCRANTON, PA.

НА РОЖДЕСТВО В СТАРІМ КРАЮ

Ті котрі желають бути в Европі і спільно зі своїми рідними пересьвяткувати РОЖДЕСТВО мають найлучшу нагоду тепер їхати під охороною нашого провідника Доб. Евгенія Рейховського, котрий відїзджає в коротці до Европи. Доб. Рейховський буде помагати в всяких потребах в часі подорожи. А також буде слідити за Вашими багажами, щоб Ви могли в цілости перевести на місце призначеня. Тому ті, що желають прилучитись до партії зволять ласкаво прислати 20 дол. завдатку на замовлення місця на кораблі.

Всі желающі спровадити свою рідню до Америки мають найлучшу нагоду мати на услугах Доб. Рейховського, котрий їде в тій цили, щоб віднайти Ваших рідних і привести їх до Америки. Ви можете самі зрозуміти яку велику поміч ми дамо для Ваших рідних котрі можливо ніколи не їздили та неможуть дістатись до Злучених Держав.

Се вже третий із ряду з наших представників котрого посилаєм до Европи на жаданне наших клієнтів, щоб дати наглу поміч їх нуждаючій родині в старім краю. Отже хтоб хотів скоро спровадити свою рідню або передати грошеву поміч на РОЖДЕСТВО нехай сейчас напише до нашого банку.

ЯК ХОЧЕТЕ скоро вислати гроші до КРАЮ, то наш банк чесно Вас обслужить. Гроші вимінюємо після біжучого щоденного курсу та пересилаємо до краю ТЕЛЕГРАФІЧНО, МОНЕЙ ОРДЕРОМ І БАНКОВИМ ДРЕФТОМ як найскорше і під повною гарантією. НАШ БАНК СТОЇТЬ В ТІСНІЙ ЗВЯЗИ З ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ДЕРЖАВНИМИ БАНКАМИ, тому всяка посилка єсть певна, скора і дешева. Посилаючи гроші через наш банк дістаєте ОФІЦІЯЛЬНІ ПОСВІДЧЕНЯ „РЕСИТ" яко запоруку своєї посилки; та доручаєм власноручно підписи краєвої почти.

У всіх потребах пасажирських і банкових просимо звертатись особисто або листовно на адресу: 41—

HENRY C. ZARO, BANKER,
DEPT. U. F.
39 COOPER SQUARE, NEW YORK, N. Y.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За одно поміщення платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить прислати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і нападів на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Адміністрація „Свободи" просить п. Н. Федчука з Вінніпеґ, Канада, подати свою теперішну адресу в справі бизнесовій.

Пошукую ВАСИЛЯ ВІРХНЯНСЬКОГО, родом з Гладишова, повіт Горлиці, Гал., в дуже важній справі. Має перебувати десь в стейті Ню Джерзи. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися до: ANDREW PECILAK, 78 Clifton Ave., Ansonia, Conn. 144-45

Пошукую своєю сестри МАКРИНИ ШКОРУТА, родом з Тисмениці, повіт Товмач, Гал. Маю для неї письмо з краю від мами. Вона перебувала перед 4-ма роками в Брукліні, Н. Й. Хтоби о ній знав або вона сама зволить зголоситися до: Z. MYLNYCZENKO, 1527 Bornet Ave., Syracuse, N. Y. 43-44

Пошукую брата ІВАНА СІДЛОВСЬКОГО, котрий походить з села Гниличок, повіт Збараж, Гал. Має перебувати в Пасайку, Н. Дж. Хтоби про него знав, або ти брате, прошу зголоситися, бо маю важні родинні справи до тебе. MARIA SIDLOWSKA, Box 71, Hicksville, L. I., N. Y. 43-44

ДЯКОУЧИТЕЛЬ зі старокраєвим іспитом пошукує посади від 15. грудня. Може сповняти всякі вимоги в обрію шкільництва, хору і представлень. Інтересованих прошу зголошуватися на адресу: M. Z., c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 44-5

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА церков в St. Louis, Mo., потребує сейчас дякоучителя. Мусить провадити хор, давати представлення, учити діти і утримувати церков в порядку. REV. A. ULANYTZKY, 1120 Dolman St., St. Louis, Mo. 43-44

ЕКСТРА! Конець прийшов для злодіїв і ошустів! Хто Вас обікрав або ошукав? Де твій муж або жінка? Прийдіть зі своїми клопотами до нашого офісу до одинокого українського детектива Михаїла Ґеллес, капітана Резервової Поліції. Приймаємо справи по цілій Америці. Порада даром. Повне вдоволення. Памятайте на адресу: MICHAEL GELLES, 299 Broadway, New York City — Telephone: Worth 3515. 100-

ЩАСЛИВІ ДНИ!

Наступлять для тих Українців в Америці, котрі будуть знати англійський язик. Коли Ви до сего часу не володієте ним, то впишіться до нашої школи а в протягу 3 місяців Ви будете читати, писати і говорити по англійськи. Пробні лекції і подробиці висилаємо за 10 цнт. грішми або марками, можна і канадійськими. Адресуйте: 95-98

FIRST AMERICAN PREPARATORY SCHOOL,
Dept. 46, 525 West 47th St.,
New York City.

УВАЖАЙТЕ, ЩО НЕ ВСЬО ЗОЛОТО, ЩО СВІТИТЬСЯ!

Не звертайте уваги на крикливі шумні оголошення, але коли хочете совісної поради і помочи лікарської, то звертайтеся до такого лікаря, з котрим можете порозумітись без переводчиків чи агентів. 132в—

Dr. J. J. BROZDOWSKI,
451 Jersey Ave., Jersey City, N. J.

обслугує пацієнтів по умиркованій ціні в годинах урядових перед 9-тою рано, межи 1-ою а 2-ою по обіді і 6-тою а 8-мою вечер, в неділі від 8-мої до 12-ої і через замовлення.

ХТО МАЄ ЗАМІР

спровадити знакомих або родину з краю до Америки а жадає інформацій в тій справі хай зголоситься дс: 43—

IMMIGRANT AID CO., Inc.,
49 E. 7th Street, New York City

ДАМО інформації як можна одержати презент вартости $1.50, за присланем 3 одноцентові почтові марки на адресу: 37-44

J. B. COMMERCIAL HOUSE
Sta. D., Box 88,
NEW YORK, N. Y.

АДВОКАТ
O. H. DROEGE
49 E. 7TH ST., NEW YORK
Розмовитесь по українськи.
Годжини урядові від 4. до 8. пополудни кождого дня, окрім неділь і свят. 08—

ВОЛОДИМИР РОСОВИЧ
УЧИТЕЛЬ МУЗИКИ

Склад інструментів та приборів музичних, як рівнож українських, російських та румунських рекордів КОЛЮМБІЯ і грамофонів. 43с—

Замовлення висилає сейчас.

W. ROSOWICZ,
148 COURT ST., BOSTON, MASS.
2-гий поверх близько Scollay Square.

ДАРОМ!
КОЖДОМУ
ВИШЛЕМО
КИШЕНКОВИЙ
КАЛЄНДАРИК
НА РІК 1921

На кошта пересилки проситься прислати 5-центову марку.

ВЕЛИКА МАПА нової Европи, в кількох красках, ціна з пересилкою 35 центів.

Адресуйте: 144в—

UKRAINSKA KNYHARNIA
im. T. SHEWCHENKA,
168 E. 4th St., New York, N. Y.

СТРАЙКИ, БЕЗРОБІТТЄ І ДОРОГИЙ РЕНТ.

Кажуть що на се нема ради. Коли подумаєте і безрадно не будете тратити послідний цент виратуєте себе і свою родину від нужди. Купіть дім в Ню Йорку і околици на довголітну сплату з малим капіталом кількасот долярів. Будете даром мешкати а Ваші тенери виплатять рентом рату за дім — Купіть фарму близько Ню Йорку а не будете мали страху перед страйком і безробітєм. Пишіть до нас зараз а ми маємо під рукою кільканайцять домів в Ню Йорку і Брукліні. — Кількадесять фарм в околици Ню Йорку. Мала вплата.

Пишіть до відділу реальностий на адресу: 136—

Ukrainian Export Co., Inc.
318 Broadway,
New York, N.Y.

ДО КРАЮ
найліпше випроваджує: 131—
HENRY J. SCHNITZER
STATE BANK,
141 Washington St., New York.

ДР. ІВАН СМІТ

ЛІКАР УКРАЇНЕЦЬ. — СПЕЦІЯЛІСТ ОПЕРАТОР.

ДОКОНУЄ НАЙТЯЖШІ ОПЕРАЦІЇ МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ, СПЕЦІЯЛЬНО ПРОПУКЛИНУ (Т. Є. КИЛУ), ЛІЧИТЬ З ПЕВНИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, НЕДУГИ ЖОЛУДКОВІ, СЛІПУ КИШКУ, ГЕМОРОЇДИ, ГРУБІ ЖИЛИ НІС, ГОРЛО, УШИ І ИНШІ НЕДУГИ МУЩИН І ЖЕНЩИН. ЄСЛИ ХТО НЕ МОЖЕ ПРИЙТИ ДО МЕНЕ, ТО НАПИШІТЬ ЛИСТ І ОПИШІТЬ ВСЮ ВАШУ НЕДУГУ, ЗАЛУЧІТЬ МАРКУ НА ВІДПОВІДЬ.

Dr. JOHN SMITH, Jr.,
327 EAST 17TH STREET,
NEW YORK, N. Y.

Години урядові: 12—2 попол. і від 6—8 вечер, а в неділі і сьвята від 10-тої рано до 2-гої пополудни.

Телефон: Stuyvesant 4493.

ДО КРАЮ можете відїхати через ГАМБУРҐ і другі порти працюючи на кораблі пару годин денно при легкім занятю. Звертайтесь сейчас до: 22—

GREENWICH LABOR AGENCY,
129 Greenwich St., New York, N.Y.

ВИЙШЛИ З ДРУКУ
НОВІ КНИЖКИ

Боротьба за істнованне..........10 ц.
Відвячився. Оповіданнє з козацької давнини $1.00
Вільне Слово. Ілюстрована збірка 20 ц.
Збірка оповідань для української молодіжи ....40 ц.
Зоряний хлопчина, з образками..20 ц.
Історія боротьби віри з наукою (Дрепер) $1.50
Кровавий шлях (про Шерлька Гольмса) ....60 ц.
Куплети, веселі вірші для декламації ....15 ц.
Малий Декляматор, для аматорських кружків ....15 ц.
Незвичайні пригоди Матія Сандорфа, в двох томах.........$2.80
Нива, книжочка читанка для народа ....15 ц.
Пан Потоцький. Оповідання про Каньовського і иншу польську шляхту ....15 ц.
Самостійна Україна (промова)..10 ц.
Січові Стрільці, їх історія і характер ....15 ц.
Мапа України, вел. 9х15 інчів....10 ц.
Почтові картки на Рождество Христове і Новий Рік.
10 карток в кольор. малюнках 50 ц.
Картки гафтовані шовком, одна штука ....25 ц.
Папір листовий з друкованим желанием Свят Різдвяних, 6 штук з ковертами ....50 ц.

Замовлення і гроші присилайте на адресу: 144в55

UKRAINIAN BOOK STORE,
437 N. 6th AVE., SCRANTON, PA.

З КРАЮ
найскорше спроваджує: 131—
HENRY J. SCHNITZER
STATE BANK,
141 Washington St., New York.

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ!

На спродаж при великих фабричних містах, Utica, Rome, Oneida і Syracuse. Родимці! Я отримав лист від свого брата (професора) зі Самбора, котрий хотів собі купити кавалок землі в краю, то жаден польський нотар не хотів йому контракту підписати, бо „Русині не майом права!" Отже видно, що до Галичини нема пощо вертатися. Тут купіть собі фарму з цілим інвентаром; земля рівна без каміння, горбів нема. Пишіть, яку велику фарму хочете і кілько можете виплатити згори; або просто приїзджайте на адресу: 41вс49

А. ФИЛИПЧАК,
DURHAMVILLE, ONEIDA, N. Y.
Telefon 38 F. 41.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА“.

НОВИНКИ.

Зріст кооперативних товариств у Німеччині.

У звідомленню американського комісаря Е. Л. Дресаля з Берліна говориться, що мимо поважних економічних змін в Німеччині кооперативні товариства не лише добре держаться, але й розвиваються. Вони мають чисто німецький характер і свою власну систему. Кооперативний рух в Німеччині почався ще 1844 року. За останних 30 літ він незвичайно поширився в цілій Німеччині, так що нині кооперативні товариства становлять поважну силу. Основателем кооператив у Німеччині був Гермон Шульц Деліщ, котрий, будучи послом до пруського сойму, старався, щоб кооперативні спілки не підлягали контролі правительства і капіталу. Державний уряд забороняв кооперативам мати на свою власність землю і будинки і не признавав їм права в німецьких судах аж до 1867 року. Дdouставши державне признанне, кооперативні спілки негайно зачали широку діяльність, поширюючи ідею кооперативних спілок серед німецького громадянства, котре незвичайно цікавилося кооперативних рухом. Другим визначнійшим кооператором у Німеччині був Райфайзен. Він заклав кооперативні спілки серед німецьких хліборобів, але що вони мали більше філянтропійний та релігійний характер, тому не мали такої популярности як кооперативи Деліша. Цілию Райфайзена було при помочі хліборобських спілок піднести в Німеччині рільництво і його кооперативи, які передівсім занималися доставою німецьким хліборобам доброго насіння і всіх модерних рільничих знарядів. В 1903 році згадані кооперативні спілки злучились і мають сильний релігійний характер. Діляться вони на 18 категорій, з котрих найсильнійшою є кооперативна спілка консуменрів, котра тепер числить 2,562.-733 членів. Заграничну торговлю німецькі кооперативи ведуть за посередництвом своєї централі в Гамбургу, котра аж в часі війни пійшла під державну контролю. В Гамбургу кооперативи мають також свої головні склади і фабрики мила, відки розсилають товар до своїх філій в цілій Німеччині. Головна кватира знаходиться в Берліні у власнім будинку кооператив, де є також заснована каса ощадности для членів, в котрій вони держать тепер більше ніж 10,000.000 марок.

Брак зеліза в Швайцарії.

Американський консуль доносить з Берна, що торговля сирих матеріялів для виробу зелізних продуктів є під цілковитою контролею Німеччини. Перед війною Німеччина продавала Швайцарії 90% сирого матеріялу з вимком міди, бляхи й мосяжу, котрих Швайцарії доставляли Франція й Англія. Їх торговля зі Швайцарією була дуже непомітна, але тепер вже можна її зауважити. Швайцарії тепер бракує міди й мосяжу, при помочі котрого сей край думає електризувати свої зелізниці. Америка має тепер нагоду продавати Швайцарії свої запаси міди. Ціна металів тут тепер дуже ріжниться. Звичайно доходить від 20 центів до 2 долярів за 220 фунтів. Кореспонденція з швайцарськими торговельними фірмами звичайно ведеться в французькій або в німецькій мовах. Швайцарське правительство недавно видало шість-процентові бонди, котрих вже продано за суму 200,000.000 швайцарських франків. Преса говорить, що се є незапереченим доказом віри в фінансову й економічну силу швайцарської конфедерації.

Франції бракує угля.

Французькі копальні угля видали в місяцю маю сего року всего 1,954.000 тон угля, з того на сарські копальні припадає 606.000 тон. Франція купує для себе угле в Англії, але й Англія до місяця серпня сего року вислала до Франції всего 1,847.-000 тон. Кажуть, що Франція сподівається на будуче купувати угле в Злучених Державах. Імпорт мав би винести від 4,000.000 до 5,000.000 тон річно.

Шпиталі замісць криміналів.

Добрі наслідки прогібиції є, що кримінали стоять порожні, як каже Гарі Моріс, член Армії Спасення, зате тепер є більше пияків ніж перед заведеннем цілковитої прогібиції. Моріс каже, що кримінали стоять пусті, бо горівка, яку тепер продають тайно, посилає людий до шпатилів і на цвинтарі, а не до криміналу.

Нанявся до убийства родини.

Кароль Джансон з Канзас Сіти, Мо., 18-літний хлопець, признався, що його наняв Ельмер Гайзерман, аби він поубивав всіх членів родини Гайзермана. За свій труд Джансон мав дістати 200 долярів. Підчас обіду напав він на родину і вистрілив кілька разів у вікно, причім поранив бабусю і малу дівчинку. Решта родини вийшла цілo. Джансон опинився в арешті.

Більше щурів ніж мешканців.

Департамент здоровля міста Вінніпегу подає, що в місті находиться коло 1,000.000 щурів, яке то число є пять разів більше ніж людий. Обчисляють, що щурі споживають річно поживи на 100.000 долярів, а ще більше псують, а також спричинюють огні. В деяких домах виводиться богато щурів і змушують мешканців вибратися з помешкань, бо ночами кусають сплячих людий, головно дітий. За кождого убитого щура місто платить 5 центів. Минувшого року виплачено 748 долярів за 14.960 неживих щурів.

Ще один ошуст.

З Ст. Луіс, Мо., пишуть: Перед пару тижнями зник без сліду. Е. Теслюк, агент від реальностий, натягнувши на значнійші суми ріжних людий, котрі йому повірили. Теслюк оставив на дверях свого бюра картку з написию „верну за мінуту“. Тимчасом минали не лише мінути, але дні і тижні, а Теслюк не вертався, що занепокоїло його клієнтів, які повідомили поліцію. По вході до бюра показалося, що Теслюк, виходячи „на мінуту“, не мав уже зовсім наміру вернутися, бо спалив усі папери, рахункові книжки і документи. Зголосилося богато пошкодованих, з котрих одного він скривдив на вручених йому $700, які мали бути переслані до Европи. Зголошуються й инші люди, котрих той ошуст натягнув на ріжні квоти, доходячі в деяких випадках до кількасот долярів. Се бюро тішилося таким довірем, що в деяких случаях не жадано навіть поквітовання. Теслюк перед зникненнем змінив також якусь скількість безвартісних чеків. Поліція пошукує за тим ошустом.

ПОДЯКИ.

Отсею дорогою складаю щиру подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за виплаченнє мені посмертної запомоги в сумі 1.000 долярів по моїм мужу, бл. п. Андрію Тарбай, котрий оставив мене з девятеро дітьми в смутку і жалю. Також дякую Місцевим Урядникам бр. св. Николая, від. 38, і бр. св. Димитрія, від. 69, за їх труд, і за виплаченнє з місцевої каси квоти $100, котрі то гроші вони принесли мені до хати. Дякую сердечно і товариству та обом Хв. Братствам в Обурн, Н. Й., котрі взяли участь у похороні мого мужа і нашого тата. — **Марія Тарбай.**

Отсим дякуємо Хв. Урядови У. Н. Союза за скоре і точне виплаченнє нам запомоги по нашім покійнім батькови, бл. п. Андрієви Молочник. — **Антін і Николай Молочник.**

Я низше підписаний, нещасний калїка без ноги, в імени моеї родини складаю щиру й сердечну подяку всім чесним Делегатам і Делегаткам, Головним Урядникам і взагалі цілому У. Н. Союзови за уділену мені запомогу на 15-тій конвенції У. Н. Союза в сумі $150. Дорогі Браття Делегати і Сестри Делегатки! Ся жертва, котру Ви мені ухвалили, витисла горячі слези вдячности з моїх очий. Я не маю слів, аби Вам подякувати за Ваше добродійство. Ся жертва Богу приємнійша ніж би Ви її на вівтар зложили, бо на вівтар всі вірні дають, а мене бідного не було кому порятувати в моїй біді. Що правда, то і наше братство мені богато помогло, але завсіди не може, бо має більше членів, котрим також треба помагати, отже не було иншої ради, тільки віднестися з просьбою до Вас, дорогі Братя і Сестри. Я з моеї сторони сміло можу сказати, що У. Н. Союз се правдивий батько на чужині, котрий є здібний опікуватися не лише 12.000 членів, але і цілим українським загалом в Америці. Дай Боже, щоб наш У. Н. Союз до слідуючої конвенції зріс впятеро! Кличу до Вас, дорогі Родимці: Вступайте численно в члени У. Н. Союза, коли хочете дійсно забезпечити себе і свою родину. Зробіть се зараз, а певно не пожалуєте! — З глибоким і приналежним поважанням **Емілїян Скородинський.**

В РІЧНИЦЮ ВІДВОРОТУ ЗА ЗБРУЧ.

Коли у великій боротьбі за волю і свободу, після великого протинаступу Поляків в місяци червні 1919 р., український стрілець вистрілив останній набій із порохівниці, коли не помогли геройські наступи „на багнети“, подалась українська армія до відвороту. Перемишляни-Куровичі се зворотня лінія, від якої зачинається наш відворот з рідної землі.

І коли при першім відвороті, в маю 1919 р., цілі сотні кидали кріси і йшли домів, то тепер, по 10 до 20-дневнім польськім пануванню, пізнав всякий, що під Польщею не шукати нам життя, і ряди відступаючої армії з кождим днем росли, бо прилучилося до неї все, що не хотіло дочекати хвилі, коли над галицькою Україною розіпне польський орел свої крила, коли своїм кровожадним клювом зачне теплу кровцю зпід серця України пити. Се був уже не відворот армії, що програла війну, але відворот цілого народу, бодай дуже поважної і може найкрасшої його частини, яка, знаючи, що і за Збручем Україна, йшла там продовжати свою для України працю, свій обовязок сповняти.

І сумно скрипіли ворота рукою старого дідугана отвирані, коли він пропускав ними може останнього сина, що кидав рідну хату, рідні ниви, кровю і потом поколінь цілих зрошені, і йшов там, на восток, на Велику Україну, кидав добро, маєтки, бо не хотів Ляхам служити.

І плакали й ридали мами, жінки, сестри, коли виводили синів, мужів, братів своїх, що йшли в путь далеку, а непевну...

І сумно прощали їх старі, деревляні церковці, бо знали, що не побачать їх, тих найкрасших синів своїх, під вінцем.

Прощали їх і гроби предків, прощав старий цвинтар, прощав — на віки... неначе знав, що кости їх на ньому спочинуть, що не зашумить їм в головах ні червона калина, ні осичка-трепетуха.

А за селом іще востаннє срібненьке жито, золота пшеничка кланялися з пошаною відходячим господарям. Похилилися буйні богаті лани подільські до ніг переходячих воїнів України.

А вони йшли і йшли все дальше на схід сонця й значили кождий слід свій сердечною кровцею і могилами своїми і ляцькими, бо хоч муніції вже давно не було, хоч не було чим битися з ворогом, то всетаки не легко приходилося ворогови видирати з рук українського народу його споконвіка рідну землицю.

І похід ріс. Цілі села і повіти кидали все своє майно на божу волю і йшли в напрямі на Збруч.

І кождий радів, кождий тішився, коли похід Ляхів бодай на день, на два, на хвилину може було припинити, щоб надихатись іще рідним воздухом, на свої села, на своїх людий надивитися. Та хоч і як геройська була оборона, голіруч проти машинових крісів годі найти було раду; треба було дальше відступати.

І вже засиніли стрімкі береги Збруча. Заблищали на овиді вежі церков в Скалі, Германівці, Іваню.

І ще задержалися ряди стрілецтва, стали вози, гармати, задержався обоз. Іще востаннє хотіли вони свою землицю-сирітку, що ось-ось під владу ворога перейти мала, попрощати. Воно не довго тривало. Прийшов приказ рушати. І вїхали на мости на Збручі перші валки з хорими й раненими. За ними жінки, діти, старці, що без зброї тікали, відтак обози — а стерегли їх перед ворогом груди стрільців та дула гармат, що ще востаннє проти ворога повернулися. А коли вже останній віз перейшов Збруч, перейшли й вони за ними.

Вже вечеріло, коли останні стрільці переходили мости на Збручі. Сонце криваво заходило. Зірвався вихор, занесло чорними хмарами небозвід, заграли лискавки, а громи змішали свій голос з ревом гармат. Над Збручем, на галицькім боці піднялись огняні стовпи, а якийсь тук страшний приглушував і гармати і громи...

Се було останнє прощаннє рідної землиці вірним синам своїм героям; се вилітали пограничні магазини у воздух, щоби в руки ворога не впали.

А в ніч глуху і темну сунув похід дальше, похід, якого не бачив світ ні в часах дикого Джингісхана, ні за Батия, ні навіть за панування Мадярів-поганців.

Так відступав український нарід перед „братним польським народом“ зі своєї землиці.

А як страшною була ніч, в якій воно ділялося, так страшною була будучність українського стрільця, що через Київ у Львів задумував вертати. Пішов бідолаха через злидні, труди, голод і хороби в сиру українську могилу.

Але не тільки нам лихо віщувала природа. Її злякались і польські переходові сторожі, що над Збруч зайшли; і на них, грабіжників, повіяло гробовим воздухом і вони, переможці, понурили голови.

Кара божа не дала на себе довго чекати. Не минув рік, а через тойсам Збруч утікає нині польська армія, що на грабунок українських земель пійшла; і валяться під нею мости на Збручі, червоніє Збруч в ляцькій крови, повно в ньому ворожих трупів, і чути як тріщить Польща — держава гнобителів, душогубців і грабіжників. Утікає божевільно ціла польська армія, лякаючись неминучої кари за наші терпіння, за наші злидні, поневірку та кров, за могили, за нашу подоптану волю.

(„Голос Табора“, 15. серпня).